

Asia: VN/14593/2020

Hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Esitysluonnoksen vaikutusten arviointi

- **Millaisia vaikutuksia esitetyillä muutoksilla ennakoitte olevan toimintanne?**
- **Onko esityksessä tunnistettu teidän toimintanne kannalta merkittävät vaikutukset?**

HE:ssä (voimaantulosäännöksissä) ei tulisi ehdottomasti rajata, että ”Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää voidaan käyttää 31.12.2023 asti”. Lienee tarpeetonta säännellä tiettyjä järjestelmiä, jotka kuuluvat joka tapauksessa valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen.

Nyt esityksestä ei käy selkeästi ilmi, milloin asiakas on viranomaispalvelussa mukana ja milloin vapaaehtoisen puolen palvelussa Työmarkkinatorilla. Termien käyttöä olisi hyvä selventää. Myös vapaaehtoisen profiilin laatija on tosiasiallisesti työnhakija, mutta ei rekisteröityneenä työnhakijana (eli työnhakija-asiakkaana) viranomaispalvelussa, jossa haetaan työttömyysetuuksia.

Laajan palvelukohtaannon aikaansaamiseksi HE-luonnoksessa mainitaan kohdassa Perustelut 1.1., että ”on tarkoitus koota myöhemmässä vaiheessa myös työelämä- ja koulutuspalveluja.” Tähän voisi lisätä, että ”myös yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden... palveluita”. Laajemman yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöhön perustuvien uusien innovaatioiden avulla voitaisiin mahdollistaa uudenlaista työelämän ja työmarkkinoiden kehittämistä.

2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

2.1

1 luku Yleiset säännökset

-

2.2

2 luku Työnhakija

-

2.3

3 luku Työnvälitys

-

2.4.

12 luku Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

-

2.5.

13 luku Asiakastietojen käsittely

9 § Työpaikan täyttämistä varten välttämättömäksi tiedoksi on katsottu tieto asevelvollisuuden suorittamisesta. Lähtökohtaisesti työnantaja ei saa kysyä asevelvollisuuden suorittamisesta työhaastattelussa, joten miksi työnantajalle on välttämätöntä tarjota tämä tieto työnhakijasta. Jos tieto on oleellinen ja välttämätön työpaikan täyttämiseksi, niin oikeampi termi olisi maanpuolustusvelvollisuuden suorittaminen, sillä asevelvollisuuslain (1438/2007) lisäksi maanpuolustusvelvollisuuden voi suorittaa perustuslain 127 pykälän mukaisesti myös siviilipalveluslakiin (1446/2007) perustuen.

4 § ELY-keskuksia ei ole mainittu yhteisrekisterinpitäjinä eikä henkilötietojen käsittelijöinä, vaikka ne kuulunevat selkeästi jälkimmäiseen. Teknisesti TE-ASPA on osa Etelä-Savon ELY-keskusta, mutta kaikki ELY-keskukset käsittelevät henkilötietoja enemmän tai vähemmän.

4 § ja 5 § Esityksessä olisi syytä täsmentää työllisyyden kuntakokeilujen järjestelmien käyttövelvoitetta suhteessa uuteen yhteisrekisterinpitäjän rooliin: Voiko kuntakokeilu rakentaa erillisen henkilötietoja sisältävä tietovarannon ja/tai asiakastietojen käsittelyjärjestelmän a) omatoimisesti tai b) KEHA-keskuksen määrittelemien ehtojen mukaisesti? Mahdollistaako HE tietointegraatiot tällaisiin erillisjärjestelmiin? TE-hallinnon järjestelmien käyttövelvoite on sinänsä yhä selvä, mutta onko yhteisrekisterinpitäjän sallittua vai kiellettyä rakentaa muita järjestelmiä omaan käyttöönsä?

6 § Henkilöasiakkaan mahdollinen palkkatukiprosentti ei ole JTYPL 13 luvun 6 §:n 2 momentissa lueteltu tarpeellinen tieto, joten tietoa siitä ei voi luovuttaa työnantajalle JTYPL 13 luvun 6 §:ssä tarkoitetun suostumuksen nojalla. Lähtökohtana on se, että työnhakija itse kertoo palkkatukimahdollisuudestaan työnantajalle, esimerkiksi näyttämällä työnantajalle palkkatukikortin. Palkkatukiprosentista kertominen työnantajalle palkkatukipaikan esittelyä varten olisi mahdollista ainoastaan asiakkaan antamalla erillisellä, kirjallisella suostumuksella. Suostumuksen tulee täyttää

edellä kuvatut vaatimukset; sen tulee olla yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen. Suostumuksessa tulee yksilöidä työnantaja, jolle tieto voidaan luovuttaa, tieto, joka työnantajalle luovutettaisiin, ja tarkoitus, jota varten tieto luovutettaisiin. KEHA-keskus ehdottaa, että mahdollisuus tulla työllistetyksi palkkatuella sekä palkkatuen määrä (prosenttiosuus) lisättäisiin JTYPL 13 luvun 6 §:n 2 momenttiin tarpeelliseksi tiedoksi.

7 § KEHA-keskus ehdottaa, että käyttöoikeushallinnoinnin helpottamiseksi HE-luonnoksesta poistettaisiin mahdollisuus antaa käyttöoikeus palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle (3. mom. 3. kohta). Välttämättömien asiakastietojen ja palveluraporttien vaihto voidaan toteuttaa muullakin tavalla kuin suoralla asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudella.

2.6

13 a luku Palvelualusta

1 § "Lisäksi alustalla voidaan tarjota muita työmarkkinoiden toimintaa edistäviä viranomaisten palveluja." KEHA-keskus haluaa nostaa esille, että palvelukohtaanto kärsii huomattavasti, mikäli palvelualustalla ei voi olla muiden kuin viranomaisten palveluja. Esimerkiksi suomi.fi:n palveluhausta löytyy myös yhdistysten ja yritysten työelämäpalveluja. Olisi tärkeää, että yritysten tarjoamien palveluiden sisällyttämistä palvelualustalle edistettäisiin lainsäädäntötyöllä tulevaisuudessakin.

Palvelualustan valvonnasta (5 §): KEHA-keskuksen tehtävä palvelualustan sisällön valvonnasta olisi jossain määrin uusi. Nykytilassa TE-toimistot valvovat aluettaan koskevaa työpaikkailmoittelua ja työpaikkailmoitukset virtaavat TE-toimistoille www.te-palvelut.fi:n työnantajien verkkopalvelun kautta, päätyen TE-toimistojen valvottaviksi asiakkuudenhallintajärjestelmän avulla. Uusi pykälä palvelualustasta siirtäisi verkkopalveluna ilmoitettujen työpaikkailmoitusten valvontatehtävän KEHA-keskukselle. Tällöin tulisi huomioida myös valvontatehtävän riittävä resursointi, esim. siirtämällä nykyisiä työpaikkailmoittelun valvontahenkilötyövuosia TE-toimistoista KEHA-keskukselle. Lisäksi valvontapykälässä olisi hyvä täsmentää, kuka vastaa sellaisen työpaikkailmoituksen valvonnasta, joka ilmoitetaan "toimistoasiointina" TE-toimistolle tai kuntakokeilulle, joka sitten julkaisee työpaikkailmoituksen palvelualustalla. Valvoisiko KEHA-keskus tällöin ilmoituksen julkaisevaa TE-toimistoa/kuntaa? Lienee tarkoituksenmukaisinta, että julkaiseva TE-toimisto/kuntakokeilu vastaisi yksin tällaisen työpaikkailmoituksen sisällöstä. Saman periaatteen tulisi koskea myös muuta palvelualustalla julkaistua TE-toimistojen palvelusisältöä, kuten esimerkiksi työvoimakoulutusten hakuilmoituksia.

Työtoiveista kertovaan kappaletta voisi myös tarkentaa esimerkiksi seuraavasti: Työtoiveissa voit kertoa esimerkiksi toiveammattisi tai kuvailla millaisia työtehtäviä haluaisit tehdä ja millä toimialalla. Ne voivat sisältää tietoja hakijan osaamiseen ja tulevaisuuden toiveisiin liittyen. Tulevaisuudessa hakijalle voidaan tarjota mahdollisimman osuvaa koulutustarjontaa toiveisiin liittyen.

4 § 5. momentti, työnhakuprofiilin siirtäminen: oikeampi termi työnhakuprofiilin tietojen siirtämiselle olisi tietojen kopiointi, koska alkuperäinen työnhakuprofiili palvelualustan

tietovarannosta ei poistu palvelualustalta, vaikka tiedot kopioitaisiin 13. luvun 3 § tarkoitettuun tietovarantoon.

2.7

14 luku Muutoksenhaku

-

3. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

3.1. Huomionne koskien työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 ja 18 §:ään ehdotettavia muutoksia? (2. lakiehdotus)

14 § Koska kokeilukunnat vastaavat heille ohjattujen asiakkaiden palveluprosessista, on perusteltua määritellä kokeilukunnat kuntakokeilulaissa yhteisrekisterinpitäjiksi ja näin selkeyttää kenen puoleen asiakas kääntyy halutessaan käyttää yleisen tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksiaan.

4. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

4.1 Huomionne koskien työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ehdotettavia muutoksia? (3. lakiehdotus)

Pykälät käyttävät yhä "työttömän" käsitettä, vaikka olisi oikeampaa käyttää "työnhakijan" tai "henkilöasiakkaan" käsitettä. MYP:ssa oleva asiakas voi ajoittain olla muutakin kuin työtön.

5. Muut huomiot

5.1 Mahdolliset muut huomionne ehdotetusta sääntelystä ja esityksestä?

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta työttömyysturvalaissa tai muissa laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten työvoimaviranomaiselta mm. TTL:n 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto (TTL 13 luku 1 §). Teknisestä käyttöyhteydestä on säädetty TTL:n 13 luvun 5 §:ssä. Käytännössä tämä käyttöyhteys uudessa asiakastietojärjestelmässä toteutetaan niin, että etuuden maksaja voi hakea laeissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseen tarvittavia, työttömyysetuutta hakevan henkilön tietoja työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietovarannosta suojatun teknisen rajapinnan kautta (Digi- ja väestötietoviraston palveluväylän avulla). Impulssi ja tarve tarvittavien tietojen hakemiseen syntyy joko TE-toimiston tai kokeilukunnan lähettämän herätteen tai etuutta hakevan hakijan toimittaman etuushakemuksen johdosta. KEHA-keskuksen tulkinnan mukaan tässä hallituksen esityksessä ei ole lainkaan mainintaa työttömyysetuuden käsittelyyn liittyvien tietojen välittämisen toiminnallisuudesta. Vaikka työttömyysetuuden maksajien tiedonsaantioikeudesta ja teknisestä käyttöyhteydestä on maininnat muissa lainsäädännöissä, KEHA-keskus katsoo, että myös tässä esityksessä ja säännöksessä olisi hyvä olla maininta työttömyysetuuden maksajien oikeudesta saada tietoja teknisen rajapinnan kautta.

3.2 Rekisterinpitäjäyys ja henkilötietojen käsittely (s. 27) todetaan, että "Uuden järjestelmäkokonaisuuden käyttöönoton myötä on tarkoitus mahdollistaa työnhakuprofiilin tietojen

siirtäminen erillisestä tietovarannosta viranomaispalvelujen tietovarantoon, jos profiilin laatinut henkilö ja aloittaa työnhaun ja haluaa siirtää tietonsa." KEHA-keskus ehdottaa, että "aloittaa työnhaun" korvattaisiin termillä "rekisteröityy työnhakijaksi".

5.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset, Kohtaantotoiminnallisuuden teknisiä lähtökohtia (s. 36) - kohdassa lukee: "Kohtaantolaskenta hyödyntää sekä rakenteista kohtaantoa pisteytysalgoritmin avulla ammattinimikkeiden, osaamisten, kielitaidon, koulutuksen ja sijainnin perusteella sekä luonnollista kieltä." KEHA-keskus ehdottaa, että kohdan voisi muuttaa muotoon: "Kohtaantolaskentaa tehdään kahdesta suunnasta. Ns. rakenteellinen kohtaanto perustuu rakenteelliseen tietoon. Se hyödyntää työ- ja osaamishistorian, koulutuksen ja kielitaidon sekä työnhakualueen. Lisäksi rinnalla käytetään ns. luonnollista kieltä, jossa hyödynnetään työnhakuprofiiliin ja työpaikkailmoitukseen kirjoitettuja tekstejä etsien näin parhaita osumia."

Toimeenpanosta ja seurannasta esityksessä sanotaan, että "(u)usien työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto edellyttää muun muassa käyttäjien perehdyttämistä sekä tietojen siirtämistä nykyisestä järjestelmäkokonaisuudesta uuteen. Perehdytyskokonaisuus suunnitellaan KEHA-keskuksessa ja se vastaa tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjien perehdytyksestä."

5.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan (Vaikutuksissa kuntien toimintaan, s. 35) todetaan, että uuden asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöönotto edellyttäisi kokeilukunnissa perehtymistä uusiin toiminnallisuuksiin ja kouluttautumista uuden järjestelmän käyttämiseen. KEHA-keskus vastaisi myös kokeilukuntien palveluksessa olevien henkilöiden kouluttamisesta järjestelmän käyttöönotossa.

5.2.4 Tietosuojavaikutukset (s. 47) osuudessa kerrotaan, että toimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn liittyvään korkeaan riskiin puuttumiseksi on selvitetty ja valmisteltu osana uuden asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelua ja toteutusta. Järjestelmän muutoksesta aiheutuvat riskit liittyvät uuden asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käytön opetteluun ja uuteen teknologiaan. Näistä ensimmäiseen voidaan vastata esimerkiksi huolellisella järjestelmän käyttäjien perehdytyksellä ja käytön tuen vahvistetulla resursoinnilla käyttöönottovaiheessa.

KEHA-keskus toivoo täsmennystä siihen, mitä tarkoitetaan KEHA-keskuksen perehdyttämisvastuulla? Tarkoittaako se vain käyttöönottovaihetta vai jatkuvaa perehdyttämistä henkilöstön vaihtuessa? KEHA-keskus pyysi keväällä 2021 ELY-keskuksia, TE-toimistoja ja työllisyyden kuntakokeiluja nimeämään osallistujansa asiakastietojärjestelmien kouluttaja-opastajaverkostoon. Kouluttaja-opastajaverkoston jäsenet vastaavat omilla organisaatioissaan a) nykyisen TE-palvelun asiakastietojärjestelmän URAn sekä Oma asiointi -palvelun perehdyttämisestä sekä b) tulevan yleisen avustusjärjestelmän, TE-asiakkuudenhallintajärjestelmän ja Työmarkkinatorin asiointipalveluiden perehdytyksen organisoinnista ja perehdytyksestä. KEHAn suunnitelmissa ei ole järjestää organisaatiokohtaista perehdyttämistä, vaan järjestää kouluttaja-opastajaverkoston

edustajille yhteisiä tilaisuuksia ja näin tukea heitä, jotta verkoston jäsenet pystyvät perehdyttämään omien TE-toimistojensa ja kokeilukuntiensa asiantuntijat uusien järjestelmien käyttöön. Jos KEHA-keskus ottaisi kaikkien TE-toimistojen ja kokeilukuntien henkilöstön konkreettisen suoraan perehdytykseen, lisäresursseja tarvittaisiin todella paljon.

Säännöskohtaisissa perusteluissa työnhakuprofiilin laatiminen ja profiilin tiedot (s. 55 yläreuna): Ensimmäisen kappaleen loppuun voisi lisätä lauseen "Työnhakuprofiilin laatiminen vaatii voimassaolevan sähköpostiosoitteen". Heti seuraavan kappaleen (s. 55) kuvaus työtoiveista, KEHA-keskus ehdottaa muotoiluksi: "Työtoiveissa voit kertoa esimerkiksi toiveammattisi tai kuvailla millaisia työtehtäviä haluaisit tehdä ja millä toimialalla". Sivulla 56 toisessa kappaleessa puhutaan yksittäishausta. Kohdan merkitys ei aukene eikä KEHA-keskus pysty ottamaan kantaa onko tällä merkitystä esim. kohtaantotulosten näkökulmasta.

Pyylampi Ville
KEHA-keskus